

ویژگی‌های کتاب‌های

آموزشی عربی

(دوره‌ی متوسطه)

مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی - ۳۱

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی
راهنمای تولید کتاب‌های آموزشی برای ناشران
نویسندگان و معلمان مؤلف

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی
تایستان ۸۸

زبان عربی، زبان دین، فرهنگ و تمدن اسلامی است که در طول هزار و چهارصد سال به تدریج با زبان و ادبیات فارسی آمیخته شده است. اهتمام نظام آموزش و پرورش کشور، به زبان عربی و تلاش در جهت آموزش آن، متأثر از این دیدگاه است که زبان عربی برای ایرانیان و سایر ملل مسلمان نه به مثابه یک زبان بیگانه، بلکه زبانی است که فرهنگ و تمدن اسلامی بر آن استوار است و به فرموده رهبر معظم انقلاب زبان عربی کلید فهم فرهنگ و معارف اسلامی است.

زبان عربی از عناصر مهم هویت فرهنگی مسلمانان است. امت اسلامی که متشکل از ملت‌ها، قومیت‌ها و طوایف مختلف هستند، در عین تفاوت دارای مشترکات بسیاری هستند (خدای واحد، پیامبر واحد، کتاب واحد، قبله واحد). زبان عربی نیز زبان مشترک دینی مسلمانان است. با این نگاه، زبان عربی زبان قوم خاصی نیست.

در دوران پیش از پیروزی انقلاب اسلامی درس عربی در پایه‌های دوم و سوم دوره‌ی راهنمایی و در دوره‌ی متوسطه تنها در رشته ادبی آموزش داده می‌شد. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به موجب اصل شانزدهم آموزش این درس از آغاز دوره راهنمایی تا پایان دوره‌ی متوسطه در تمامی رشته‌ها الزامی شد. در طی سه دهه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کیفیت آموزش زبان عربی رشد قابل ملاحظه‌ای داشت به گونه‌ای که وضعیت آموزش این درس قابل مقایسه با گذشته نیست. در طی این سه دهه آموزش و پرورش شاهد پیشرفت آموزش این درس و پیدایش منابع متنوع یادگیری در این حوزه بوده است.

اهمیت و فلسفه آموزش زبان عربی و جایگاه آن در ترویج معارف دینی و اسلامی

با ظهور دین مبین اسلام و بعثت پیامبر خاتم حضرت محمد(ص) و نزول قرآن کریم به زبان عربی، این زبان از حصار شبه جزیره عربستان خارج شد. در این بین، ایرانیان از نخستین ملت‌هایی بودند که با آغوش باز اسلام را پذیرفتند و در راه گسترش احکام و مبانی آن و نیز یادگیری زبان عربی و تدوین قواعد آن و یا تألیف کتاب به این زبان، از هیچ کوششی دریغ نمودند.

عالمان ایرانی همچون سیبویه (م ۱۸۰ هجری)، کسائی (۲۰۰ هجری)، اخفش (۲۱۵ هجری)، فراء (قرن سوم)، زجاج (۳۱۰ هجری)، ابن انباری (۳۲۷ هجری)، ابوعلی فارسی (۳۷۷ هجری)، عبدالقاهر جرجانی (۴۷۴ هجری)، خلف احمر (قرن دوم)، ابن تسلیت (قرن سوم)، سیرافی (قرن چهارم)، صاحب بن عباد (قرن چهارم)، خطیب تبریزی (قرن پنجم)، زمخشری (قرن ششم)، میدانی (۵۱۸ هجری)، راغب اصفهانی (۵۶۵ هجری)، سکاکی (قرن هفتم)، نجم‌الدین استرآبادی معروف به رضی (قرن هفتم)، تفتازانی (۷۹۱)، سیدشریف جرجانی (۸۱۶ هجری)، فیروزآبادی (۸۱۶ هجری) و... از جمله عالمان ایرانی بودند که به فهم قرآن کریم و احادیث نبوی و ائمه طاهرین (سلام‌الله علیهم) و با نیت یادگیری زبان دین خود به تدوین و تألیف کتبی پیرامون زبان عربی همت گماردند.

شهید بزرگوار مرحوم علامه مطهری (ره) درباره‌ی لزوم توجه به زبان عربی می‌گوید: «زبان عربی، زبان یک قوم نیست، زبان اسلام است. از اهم وظایف ما این است که این زبان را حفظ کنیم. هر فرهنگی و هر تمدنی اگر بخواهد زنده بماند، باید زبانش زنده بماند، اگر زبانش مرد،

خودش مرده است... به خدا قسم ما در مقابل زبان عربی وظیفه داریم که این زبان اسلام را حفظ کنیم، نگهداری کنیم...»

با تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با همت و دوراندیشی افرادی چون مرحوم شهید آیت‌الله دکتر بهشتی و شهید باهنر، اصل شانزدهم قانون اساسی به این مهم اختصاص یافت. براساس این اصل آموزش زبان عربی در مقاطع دوره راهنمایی تحصیلی و متوسطه در کلیه رشته‌ها الزامی شد.

از آنجا که زبان قرآن و علوم و معارف اسلامی عربی است و یادگیری این علوم بر همه مسلمانان فرض است و از سوی دیگر ادبیات فارسی و متون کهن علمی ما کاملاً با این زبان آمیخته است بدین لحاظ یادگیری زبان عربی برای دانش‌آموزان و تعمیق آن از طریق منابع متنوع یادگیری یک ضرورت است.

تأثیر زبان عربی در زبان و ادبیات فارسی

با ظهور اسلام و پذیرش دین مبین اسلام از سوی ایرانیان و تأثیرپذیری متون نظم و نثر فارسی از کلام الهی و سخنان پیامبر اکرم (ص) و ائمه‌ی معصومین، زبان و ادبیات ایران به تدریج سیر صعودی یافت و تحت تأثیر آموزه‌های متعالی اسلام در قرن ششم به اوج شکوفایی خود رسید. این تأثیرپذیری به گونه‌ای است که امروزه درس زبان و ادبیات ایران بدون آشنایی با قرآن و حدیث و معانی لغات عربی امری محال به نظر می‌رسد. تأثیرپذیری زبان و ادبیات فارسی از کلام وحی و احادیث نبوی و معصومین تنها مفاهیم محدود نشده است، بلکه زبان و ادب فارسی در اغلب علوم ادبی تحت تأثیر زبان قرآن قرار گرفته است. در عین حال تأثیر زبان و ادب فارسی بر زبان و ادب عربی نیز کم نبوده است. از جمله عوامل این تأثیرپذیری می‌توان به چند علت اشاره کرد:

۱. اعتقادات نویسندگان و شاعران به قرآن و احادیث نبوی و ائمه معصومین موجب می‌گردد که آن‌ها در آثار خود به نقل آیات قرآن و احادیث در آثار خود بپردازند.

۲. جایگاه الهی قرآن در نزد مردم و حکومت‌های اسلامی از دیگر عوامل نفوذ زبان وحی در زبان فارسی بود.

۳. از آنجا که قرآن نمونه کامل یک اثر ادبی و الگوی موفق و نمونه‌آلای تأثیرگذاری بر مخاطب است بدین لحاظ مورد توجه شاعران و نویسندگان هوشیار قرار می‌گرفت. میزان این تأثیرپذیری در برخی آثار شعرایی مانند خاقانی و سنایی بیش از دیگران بوده است. برای مثال سنایی در «حدیقه» که به دنبال تعلیم زهد و تقوا است بسیاری از پیام‌های موجود در اشعارش را با آیات و احادیث مستند کرده است.

۴. گسترش و عطا و خطابه و اقبال عمومی به عرفان و تصوف و ظهور شخصیت‌هایی بی‌نظیر مانند خواجه عبدالله انصاری، مولوی، بایزید بسطامی و عین‌القضات همدانی ضمن قوت و لطافت بخشیدن به ادبیات فارسی موجب شد که شاگردان این افراد نیز در آثار خود آیات و احادیث را منعکس کنند، از این رو می‌بینیم که ادبیات قرن ششم به بعد، عموماً در بردارنده‌ی معارف قرآنی، تفسیر، احادیث و روایات است.

۵. وجود نمونه‌های فراوان از صنایع ادبی در قرآن موجب شده است که شعرا و نویسندگان از آن بهره‌های بسیار گیرند. این تأثیرپذیری نه تنها در آثار و اشعار ادبای قدیم دیده می‌شود بلکه در آثار شعرای معاصر مانند استاد شهریار، مهرداد اوستا و شاعران نوپرداز مانند اخوان ثالث نیز دیده می‌شود.

مطالعه آثار شعرای فارسی زبان از قرن پنجم به بعد حاکی از انعکاس آیات و احادیث در اشکال متنوع نظیر درج کامل، درج ناقص، تضمین، اقتباس، تمثیل، قصه‌گویی، تلمیح و غیره در زبان و ادبیات فارسی است. در بعضی از دواوین شعری آیه‌های قرآن به جای یک مصرع آمده است.

به عنوان مثال آیه‌ی شریفه «بسم‌الله الرحمن الرحیم» را نظامی به‌عنوان مصرعی در ابتدای اشعار خود در مخزن‌الاسرار آورده است. اصولاً امروز نمی‌توان در حوزه تاریخ ادبی ایران اثری را یافت که متأثر از قرآن و حدیث نباشد.

علمای ادب در تدوین علوم ادبی و در طول زمان دست به یک الگوبرداری جدی از قرآن و احادیث زدند. در همه آثاری که از سوی علمای ایرانی و عرب نوشته شده است، شواهد فراوانی از قرآن و احادیث آورده شده است. در برخی از کتاب‌هایی که به زبان فارسی نوشته شده است، گاه مشاهده می‌کنیم که نویسندگان برای یک صنعت ادبی هیچ شاهد مثالی جز آیات قرآنی نیافته‌اند. به یقین می‌توان گفت که ادبیات فارسی نه تنها از لحاظ مضمون، بلکه از لحاظ صناعات ادبی نیز به شدت تحت تأثیر قرآن و زبان عربی قرار گرفته است. در واقع جاذبه‌های زبان و ادبیات فارسی تا حد بسیار زیادی مرهون زیبایی و شکوه کلام الهی و ائمه اطهار است.

رویکردهای مختلف در آموزش زبان عربی

۱. رویکرد ارتباطی

این رویکرد بر یادگیری زبان عربی با هدف توانایی در مکالمه و کسب دیگر مهارت‌های زبانی به‌منظور برقراری ارتباط با اقوام عرب‌زبان تأکید دارد. از رویکرد ارتباطی می‌توان در مقاصد تجاری، توریستی و یا به هنگام سفرهای زیارتی به عتبات عالیات و مکه مکرمه و مدینه منوره استفاده کرد. اگرچه این رویکرد مورد تأکید نظام آموزشی نیست، اما اگر مهارت‌های زبانی بتواند زمینه‌ای برای درک متون دینی فراهم آورد نه تنها مطرود نیست بلکه مورد تأکید هم هست. با توجه به اینکه کتاب‌های کمک‌آموزشی معمولاً فراتر از اهداف برنامه درسی حرکت می‌کنند،

ناشران می‌توانند که در این حوزه کتاب‌هایی را با هدف استفاده افراد مختلف تألیف کنند.

۲. رویکرد فهم متون دینی

این رویکرد بر یادگیری زبان عربی با هدف فهم متون دینی نظیر قرآن، احادیث، نهج‌البلاغه، ادعیه مانند (دعای کمیل، دعای ندبه، دعای ابوحمزه ثمالی، صحیفه‌ی سجادیه و...) و یا کتب فقهی که به زبان عربی تألیف شده است، تأکید دارد.

فلسفه این رویکرد این است که زبان عربی را باید با هدف فهم قرآن و احادیث اهل بیت پیامبر و فرهنگ اسلامی یاد گرفت. آشنایی با کلام وحی و دریافت معانی و مفاهیم موجود در احادیث، روایات و ادعیه می‌تواند موجبات سعادت دنیوی و اخروی را فراهم کند.

گرایش به سمت رویکرد اخیر به تدریج صورت گرفته است.

اتخاذ رویکرد فهم متون دینی، موجب اتخاذ روش‌های ذیل شده

است:

۱. به خدمت گرفتن قواعد زبانی برای فهم متون درسی شامل متون

قرآنی، نهج‌البلاغه، ادعیه، احادیث و دیگر متون اسلامی و دینی.

۲. اختصاص بخشی تحت عنوان «کارگاه ترجمه» در هر درس با

هدف به خدمت گرفتن قواعد برای ترجمه و درک و فهم متون.

۳. آموزش معلمان براساس رویکرد فهم متون دینی، در این راستا

تلاش شده است که نظر معلمان به مقوله‌ی ترجمه و درک مفهوم متون دینی جلب شود.

۴. هدایت و توجیه ناشران کتاب‌های کمک آموزشی و تولید منابعی

در راستای رویکرد فهم متون دینی از دیگر اقداماتی بوده است که صورت گرفته است.

اهداف آموزش زبان عربی

مقصد نهایی

تربیت انسان‌هایی آشنا به زبان وحی و احادیث پیامبر و ائمه اطهار و ادعیه و دیگر متون مرتبط دینی.

اهداف کلی آموزش زبان عربی

۱. کسب توانایی در درک معنی و ترجمه‌ی آیات قرآن کریم، ادعیه و احادیث معصومین (ع) و متون فرهنگ اسلامی.
۲. علاقه‌مندی به زبان عربی به عنوان زبان قرآن کریم و زبانی که با زبان فارسی دارای پیوندی ناگسستنی است.
۳. بهره‌گیری از متون دینی و فرهنگ اسلامی جهت ارتقای تربیت اسلامی در متن زندگی.
۴. توانایی درک بهتر متون زبان و ادب فارسی.

اصول حاکم بر آموزش زبان عربی

همان‌گونه که بیان گردید، رویکرد حاکم بر برنامه‌ی درسی زبان عربی درک و فهم متون دینی و فرهنگ اسلامی است. از این‌رو برای تحقق این رویکرد می‌بایست اصول و معیارهایی معین و مشخص مدنظر برنامه‌ریزان درسی و تولیدکنندگان محتوا و معلمان و دیگر عوامل مؤثر در فرایند آموزش قرار گیرد. این اصول عبارتند از:

۱. اجزاء و عناصر برنامه باید با ارزش‌ها و آموزه‌های اسلامی و اخلاقی انطباق و سازگاری داشته باشد.
۲. همه اجزاء و عناصر باید متأثر از رویکرد فهم متون دینی و اهداف این رویکرد باشد.

۳. آموزش زبان عربی باید در راستای ایجاد علاقه و پیوندهای عاطفی دانش‌آموزان با زبان قرآن به عنوان زبان دین و فرهنگ و تمدن اسلامی و زبان اول جهان اسلام باشد.
۴. در انتخاب محتوا، توجه ویژه به متون و مفاهیم قرآنی و ادعیه ضروری است.
۵. علاوه بر متون قرآنی و روایی، هر نوع متنی که به تحقق ارزش‌های اسلامی و اخلاقی کمک کند و در راستای تحقق اهداف برنامه باشد، شالوده محتوای کتاب درسی زبان عربی را تشکیل می‌دهد.
۶. در تهیه محتوا باید از همه‌ی روش‌های متناسب با رویکرد و اهداف برنامه استفاده شود.
۷. در آموزش زبان عربی از همه‌ی روش‌ها، امکانات و ابزار لازم برای آموزش مؤثر، عمیق و پایدار بهره گرفته خواهد شد.
۸. در فرایند یاددهی - یادگیری، تأکید بر فعالیت، مشارکت و همیاری فراگیران است.
۹. ارزش‌یابی در خدمت یادگیری و در فرایند آموزش است.
۱۰. محتوا با توجه به نیازها، علایق و توانایی دانش‌آموزان و با توجه به اهداف عمومی دوره تحصیلی و موضوعات اخلاقی و تربیتی تولید می‌شود.
۱۱. بر کسب مهارت‌های عملی کاربردی نسبت به دانش نظری تأکید می‌شود.
۱۲. آموزش و تربیت انسانی واجد صلاحیت‌های اخلاقی، تربیتی و حرفه‌ای برای تحقق اهداف برنامه ضروری است.
۱۳. برای تحقق اهداف برنامه، تولید بسته‌ی آموزشی ضروری است.
۱۴. توجه به ارتباط افقی و عمودی دروس دینی، قرآن و عربی در فرایند تولید برنامه.

۱۵. در انتخاب و سازماندهی محتوا، روش‌های تدریس و ارزشیابی، از جدیدترین یافته‌های علم آموزش زبان با رویکرد فهم متون دینی استفاده شود.

۱۶. در آموزش، به قواعد صرفی، نحوی و بلاغی ضروری و پرکاربرد در راستای فهم متون اکتفا شود.

۱۷. آموزش نحوی ساختن و بهره‌گیری از ساختارهای صرفی و نحوی به گونه‌ای باشد که به فهم متون دینی کمک کند.

۱۸. ترجمه‌ی فارسی به عربی صرفاً با هدف تقویت مهارت فهم متون دینی مورد توجه قرار گیرد.

۱۹. در انتخاب محتوا سعی شود که از واژگان، تعابیر و اصطلاحات عربی که در زبان فارسی رایج است استفاده شود.

۲۰. آموزش زبان عربی باید به گونه‌ای باشد که در پایان دوره تحصیلی، فراگیران به اهداف مورد نظر دست یابند.

۲۱. در آموزش افعال به زمینه‌ی یادگیری و ساخت مطلق صیغه‌های مختلف اعم از افعال ثلاثی مجرد و مزید آموزش داده شود.

اهداف آموزش زبان عربی در پایه‌ی پیش‌دانشگاهی (ادبیات و علوم انسانی)

الف: حوزه‌ی دانشی

۱. آشنایی گسترده‌تر با واژگان، تعابیر و ترکیب‌های به کار برده شده در متون دینی و فرهنگ اسلامی

۲. آشنایی عمیق‌تر با ساختارهای به کار رفته در زبان عربی و ترجمه‌ی آن‌ها با زبان فارسی، متناسب با آموخته‌های دانش‌آموزان

۳. تثبیت آموخته‌های دانش‌آموزان و تعمیق آن‌ها از طریق یادآوری مطالب گذشته و عمق‌بخشی به آن‌ها

۴. آشنایی با ضمیر، فعل، اعزاد، تحذیر، اسلوب مدح و ذم، مباحث بلاغ و زیبایی‌شناسی متن
۵. تعمیق باور نسبت به ارتباط میان زبان عربی و زبان فارسی
۶. بیان مفاهیم ارزشی (اخلاقی، تربیتی و دینی)
۷. تعمیق باور به ضرورت یادگیری زبان عربی و نقش آن در مطالعات ادبی

ب: حوزه‌ی مهارتی

۱. روان‌خوانی متون عربی با تأکید بر تلفظ صحیح حروف و اعراب کلمات
۲. ترجمه‌ی واژگان، ترکیب‌ها و عبارات عربی با توجه به آموخته‌های جدید
۳. تقویت توانایی درست‌نویسی واژگان با هدف تقویت املا‌ی فارسی
۴. استفاده‌ی کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و امثال رایج در زبان عربی
۵. به‌کارگیری آموخته‌های مندرج در حوزه‌ی دانشی برای فهم متن در قرآن کریم و متون روایی و ادبی
۶. فهم بهتر متون ادب فارسی که حاوی واژه‌ها و ترکیب‌های عربی هستند

ج: حوزه‌ی نگرشی

۱. استمرار نگرش مثبت نسبت به زبان قرآن و کاربردی بودن آن؛
۲. استمرار انس با قرآن کریم و بهره‌گیری از آن به وسیله‌ی استفاده از آموخته‌های زبانی و انطباق آن‌ها در متون دینی و فرهنگ اسلامی؛
۳. زدودن ذهنیت منفی نسبت به سخت و دشوار بودن یادگیری زبان عربی؛

۴. تقویت باور دانش‌آموزان نسبت به توانایی در فهم و ترجمه‌ی آیات قرآن کریم و متون فرهنگ اسلامی از طریق کسب آموخته‌های زبانی جدید؛

۵. تقویت باور دانش‌آموزان مبنی بر این‌که آموزش زبان عربی می‌تواند به آشنایی بیشتر آن‌ها با معارف و فضایل اخلاقی منتهی شود؛

۶. ایجاد و تقویت نگرش ضروری بودن آموزش زبان عربی به منظور پیشرفت در زمینه‌های ادبی

۷. تقویت نگرش مرتبط بودن زبان عربی و زبان فارسی و نقش آن در فهم بهتر زبان و ادبیات فارسی.

رئوس مطالب آموزش زبان عربی در دوره‌ی دبیرستان (مشترک در کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)

مفاهیم درسی در برنامه آموزش زبان عربی در حول و حوش مفاهیم، موضوعات و مهارت‌هایی نظیر ترجمه و درک و فهم جملات عربی، نکات دستوری، ارتباط میان زبان عربی و فارسی، استفاده کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و امثال رایج عربی، شناخت جایگاه و نقش زبان عربی، روان‌خوانی و ارزش‌های دینی سازماندهی شده است.

۱. ترجمه و درک و فهم جملات و متون عربی

پایه‌ی اول دبیرستان (مشترک در کلیه رشته‌ها)

ترجمه و فهم واژگان، تعابیر و ترکیب‌ها و ساختارهای پرکاربرد به کار رفته در متون دینی و فرهنگ اسلامی متناسب با قواعد ثلاثی مجرد و مزید، اسم موصول، انواع ضمیر، جمله اسمیه و فعلیه

پایه‌ی دوم دبیرستان (کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)
ترجمه و فهم واژگان، تعابیر و ترکیب‌ها و ساختارهای پرکاربرد متون
دینی و فرهنگ اسلامی متناسب با قواعد اعراب، اضافه، وصف، فعل
معلوم و مجهول و نواسخ (افعال ناقصه، حروف مشبیهه بالفعل و لای نفی
جنس)

پایه‌ی سوم دبیرستان (کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)
ترجمه و فهم واژگان، تعابیر و ترکیب‌ها و ساختارهای پرکاربرد متون
دینی و فرهنگ اسلامی متناسب با قواعد مفعول مطلق، حال، تمییز مثبت

۲. نکات دستوری

پایه اول دبیرستان (مشترک در کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)
ثلاثی مجرد و مزید (باب افعال، تفعیل، مفاعله، افتعال، انفعال، تفاعل،
تفاعل، استفعال)، جامد و مشتق (اسم فاعل، مفعول، زمان و مکان، صفت
مشبیهه، اسم مبالغه، اسم تفصیل)، معرفه و نکره (علم، معرف به ال، معرف
به اضافه)، اسم موصول (عام و خاص)، انواع ضمیر (منفصل، متصل،
مثنی)

معرب و مبنی (ماضی، امر، جمع، مؤنث، مضارع)، جمله اسمیه (مبتدا و
خبر مفرد و غیرمفرد)، جمله فعلیه (فعل، فاعل (اسم ظاهر، ضمیر بارز،
ضمیر مستتر) مفعول به، جار و مجرور

پایه دوم دبیرستان (مشترک در کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)
اعراب ظاهری (اصلی و فرعی)، اعراب تقدیری، اعراب محلی، اعراب
فعل مضارع (مرفوع، منصوب، مجزوم)، اضافه، وصف، فعل مبنی‌المعلوم و
مبنی‌المجهول (روش ساخت و ترجمه آن)، نواسخ (افعال ناقصه، خبر افعال
ناقصه) حروف مشبیهه بالفعل (حروف ناصبه و جازمه‌ی فعل مضارع، جازم

یک فعل و ادوات شرط، مضاف‌الیه (ترکیب اضافی، احکام مضاف، مضاف‌الیه) لای نفی جنس، صنعت یا نعت (مفرد، جمله و احکام آن)

پایه‌ی سوم دبیرستان (کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)
به کارگیری تعابیر، ضرب‌المثل‌ها، اشعار، آیات و ادعیه و ارائه تمرینات مناسب در این خصوص متناسب با پایه سوم دبیرستان.

۳. شناخت جایگاه و نقش زبان عربی

پایه اول دبیرستان (مشترک در کلیه رشته‌ها)

ارائه عبارات و اشعاری عربی و یا ملمع از ادیبان فارسی زبان به منظور بیان جایگاه زبان عربی در میان ایرانیان

پایه‌ی دوم دبیرستان (کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)

تبیین جایگاه زبان عربی در قرون گذشته، زبان عربی به عنوان زبان مشترک مسلمانان، توضیح جایگاه فراقومی زبان عربی
پایه‌ی دوم دبیرستان (کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)
اهمیت یادگیری زبان عربی در جهت فهم آیات قرآن کریم و ادعیه و درک زیبایی‌های آن، تبیین زبان عربی به عنوان یک نماد فرهنگی در جهت فهم فرهنگ اسلامی - ایرانی، تأکید بر فراملیتی بودن زبان عربی و بیان این مطلب که تلاش در جهت یادگیری آن از سوی مردم ایران کوششی برای فهم فرهنگ ایران است.

پایه‌ی سوم دبیرستان (کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)

مفعول مطلق (تأکیدی، نوعی)، حال (مفرد، جمله و احکام آن)، تمییز، آشنایی اجمالی با مباحث منادی در قالب مستدرک، حروف عطف (معطوف

و معطوف‌علیه، فعل مضاعف، فعل‌های متصل، انواع واو (عطف، قسم، حالیه)، اعداد ۱ تا ۱۲ اعم از اعداد اصلی و ترنیمی در قالب مستدرک

۴. استفاده کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و امثال رایج عربی

پایه‌ی اول دبیرستان (مشترک در کلیه رشته‌ها)

کاربرد عبارات، آیات، اشعار نغز و ارائه‌ی تمرینات مناسب در خصوص

این عبارات متناسب با پایه اول

پایه‌ی دوم دبیرستان (کلیه رشته‌ها به غیر از علوم انسانی)

کاربرد عبارات ارزشی از جمله آیات، ادعیه و اشعار و ارائه‌ی تمرینات

مناسب در این خصوص، متناسب با پایه دوم دبیرستان

رئوس مطالب آموزش زبان عربی در دوره دبیرستان (ویژه رشته

متوسطه - انسانی)

۱. ترجمه و درک و فهم جملات و متون عربی

پایه‌ی دوم دبیرستان (علوم انسانی)

ترجمه و فهم واژگان، تعابیر و ترکیب‌ها و ساختارهای پرکاربرد در

متون دینی و متون فرهنگ اسلامی به همراه عباراتی که حاوی

موضوعات ذیل باشند:

معرفة و نكرة، مضارع مرفوع و منصوب و مجزوم (فعل شرط و جواب

شرط)، فعل معلوم و مجهول (ساخت و ترجمه)، افعال مقاربه (کاد، اوشک،

عسی، افعال شروع)، افعال ناقصه (کان، لیس، اصبح، امسی، صار)

عدد اصلی و ترتیبی، حروف مشبیه‌بالفعل، حروف ناصبه، حروف

جازمه (جازم یک فعل و دو فعل)، لای نفی جنس، مفعول‌فیه، صفت مفرد

و جمله، اضافه، تصغیر، نسبت، فعل‌های مزید

پایه‌ی سوم دبیرستان (علوم انسانی)

ترجمه و فهم واژگان، تعبیر و ترکیب‌ها و ساختارهای به‌کار رفته در متون دینی و متون فرهنگ اسلامی به همراه عباراتی که حاوی موضوعات ذیل باشند:

معتلات مجرد و مزید، مفعول مطلق، مفعول‌له، توابع (عطف به حروف، تأکید، بدل، عطف بیان)، حال، تمییز، منادی، مستثنی، اسلوب تعجب، مباحث بلاغی (تأکید، تشبیه، طباق، خباس) و نیز فعل‌های مضاعف و مهموز.

پایه‌ی پیش‌دانشگاهی (علوم انسانی)

ترجمه و فهم واژگان، تعبیر و ترکیب‌ها و ساختارهای به‌کار رفته در متون دینی و متون فرهنگ اسلامی به همراه متونی که حاوی عباراتی دارای موضوعات مرتبط با پایه اول، دوم و سوم دبیرستان.

۲. نکات دستوری

پایه‌ی دوم دبیرستان (علوم انسانی)

فعل‌های مزید، معرفه و نکره، اعراب فعل مضارع (مرفوع، منصوب و مجزوم)، فعل شرط و جواب شرط، فعل معلوم و مجهول (ساخت و ترجمه)، عدد اصلی و ترتیبی، افعال ناقصه (کان، لیس، اصبح، امسی، صاد)، حروف مشبیه‌بالفعل، (حروف ناصبه، حروف جازمه یک فعل و دو فعل)، لای نفی جنس، افعال مقاربه (کاد، اوشک، عسی، افعال شروع)، مفعول‌فیه، صفت مفرد و جمله، اضافه، تصغیر، نسبت مرفوعات (نایب فاعل، اسم ظاهر، ضمیر بارز، ضمیر مستتر) خبر حروف مشبیه‌بالفعل، خبر لای نفی جنس، اسم افعال ناقصه، اسم افعال مقاربه، منادای مضاعف، خبر افعال ناقصه، مقاربه، مفعول فیه، مجرورات (مضاف‌الیه)،

توابع (صفت)، اعراب (ظاهری و غیر ظاهری)، اعداد (اصلی و ترتیبی)، تعریب (برگرداندن ساده از فارسی به عربی، مکالمه جملات و عبارات ساده)

پایه‌ی سوم دبیرستان (علوم انسانی)

معتلات مجرد و مزید، فعل‌های مضاعف و مهموز، فعل‌های متصل مفعول مطلق (تأکید و نوعی)، مفعول به. توابع (عطف به حروف، تأکید، بدل)، عطف به حروف، ادوات ندا، انواع واو (عطف، قسم، حالیه)، تأکید، بدل، عطف بیان، حال (مفرد دو جمله)، تمییز (ذات و نسبت)، منادی (مفرد، مضاف)، مستثنی، اسلوب تعجب، اسلوب تعجب، مباحث بلاغی (تأکید، تشبیه، طباق، خباس، نکاتی در مورد زیبایی متن). تعریف (برگرداندن جملات ساده از فارسی به عربی)، مکالمه (جملات پرکاربرد، جملاتی که در مناسبت‌هایی همچون خرید و فروش، پرسیدن آدرس و... به کار برده می‌شود)

پایه‌ی پیش‌دانشگاهی (علوم انسانی)

یادآوری مطالب سال‌های گذشته به همراه موضوعاتی از قبیل ضمیر فعل، اعضاء، تحذیر، اسلوب مدح و ذم، مباحث بلاغی و زیبایی‌شناسی متن، تعریب (برگرداندن جملات ساده از فارسی به عربی، مکالمه (جملات پرکاربرد و متناسب با حالت‌ها و شرایط خاص (مسافرت، موضوعات فرهنگی و...))

۳. ارتباط میان زبان عربی و زبان فارسی

پایه دوم دبیرستان (علوم انسانی)

تلاش ایرانیان به منظور تبویت و تنظیم و توضیح زبان عربی پایه

سوم دبیرستان

طرح متون ادبی فارسی حاوی تعابیر و ترکیب‌های عربی، بیان متون
ملمع از ادب فارسی
پایه پیش‌دانشگاهی
طرح متون ملمع از ادب فارسی، طرح تأثیر زبان و ادب فارسی بر زبان
و ادب عربی

۴. استفاده کاربردی از آیات، روایت، تعابیر و امثال رایج عربی

پایه‌های دوم، سوم و پیش‌دانشگاهی

استفاده از ضرب‌المثل‌های قرآنی، بهره‌گیری از برگزیده‌هایی از ادعیه
و روایات که کاربرد فراوان دارد، طرح تعابیر و امثال رایج عربی که در
گفتارهای یومیه و نوشته‌های ادبی فارسی به کار می‌رود (متناسب با
نیازهای مخاطبان و پایه)

۵. شناخت جایگاه و نقش زبان عربی

پایه‌ی دوم دبیرستان

بیان اهمیت یادگیری زبان عربی و نقش آن در فهم صحیح عبارات و
آیات قرآن کریم، بیان دیدگاه‌های عالمان و اندیشمندان نسبت به جایگاه
زبان عربی، اهمیت زبان عربی در فهم ادبیات فارسی از طریق ارائه‌ی
متون فارسی که حاوی واژه‌ها و ترکیبات عربی هستند.

پایه‌ی سوم دبیرستان و پیش‌دانشگاهی (علوم انسانی)

طرح آیاتی از قرآن کریم و نقش آگاهی‌های زبانی به منظور پی‌بردن
به مقصود آیه اهمیت یادگیری زبان عربی در فهم بهتر ادبیات فارسی از
طریق ارائه متونی که حاوی واژه‌ها و ترکیبات عربی هستند.
اهمیت یادگیری زبان عربی به منظور ارتباط با کشورهای اسلامی

منابع

۱. راهنمای برنامه‌ی درسی عربی در دوره‌ی راهنمایی و متوسطه، شورای برنامه‌ریزی درسی گروه عربی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، ۱۳۸۸
 ۲. کتاب معلم، راهنمای تدریس عربی در پایه‌های اول، دوم و سوم دبیرستان، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، ۱۳۸۴-۱۳۸۱
 ۳. آموزش زبان عربی از راه بازی و سرگرمی، قاسم کریمی، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۰
 ۴. فرهنگ دانش‌آموز، عربی فارسی و فارسی عربی، عیسی متقی‌زاده، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۷
 ۵. کتاب کار عربی پایه‌های اول تا سوم متوسطه، عبدالعلی آل بویه و عادل اشکبوس، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۷
 ۶. اولین صرف و نحو عربی منظوم به فارسی، عباس جعفریان، انتشارات ساحل ۱۳۸۳
7. The International Encyclopedia of Curriculum, **Arabic Education**.
E.M.Badawi, 1994, Page 605

اهداف آموزش زبان عربی در پایه‌های اول، دوم و سوم دوره‌ی متوسطه

پایه‌ی سوم متوسطه	پایه‌ی دوم متوسطه	پایه‌ی اول متوسطه	الف: حوزه‌ی دانشی
●	●	●	۱. آشنایی با واژگان، تعبیر و ترکیب‌های پرکاربرد در متون دینی و فرهنگ اسلامی
●	●	●	۲. آشنایی عمیق‌تر با ساختارهای به‌کار رفته در زبان عربی متناسب با آموخته‌های دانش‌آموزان و ترجمه آن‌ها در زبان فارسی
-	-	●	۳. آشنایی با ثلاثی مجرد و مزید، جامد و مشتق، معرفه و نکره، اسم موصول، انواع ضمیر، معرب و مبنی، جمله فعلیه (فعل، فاعل، مفعول و جار و مجرور)
●	●	-	۴. آشنایی با اعراب ظاهری و غیرظاهری اعراب فعل مضارع، اضافه، وصف، مبنی‌المعلوم و مبنی‌المجهول، نواسخ (افعال ناقصه، حروف مشبهه بالفعل، لای نفی جنس)
●	-	-	۵. آشنایی با مفعول مطلق، حال، تمیز، مباحث منادی، حروف عطف، فعل مضاعف، انواع واو و اعداد ۱ تا ۱۲ و اعداد ترتیبی در بخشی به عنوان مستدرک
●	●	●	۶. بیان مفاهیم ارزشی مبتنی بر اهداف شورای عالی آموزش و پرورش (اخلاقی، تربیتی، دینی)
●	●	●	۷. بیان ارتباط میان زبان عربی و فارسی

پایه سوم متوسطه	پایه دوم متوسطه	پایه اول متوسطه	ب: حوزه‌ی مهارتی
●	●	●	۱. روان خوانی متون عربی با تأکید بر تلفظ صحیح حروف و اعراب کلمات و نیز رعایت اسلوب‌های خبری، استفهامی، امر و نهی
●	●	●	۲. ترجمه واژگان، ترکیب‌ها و عبارات عربی با توجه به آموخته‌های جدید
●	●	●	۳. تقویت توانایی درست‌نویسی واژگان با هدف تقویت املا‌ی فارسی
●	●	●	۴. استفاده کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و امثال رایج در زبان عربی
●	●	●	۵. به‌کارگیری آموخته‌های مندرج در حوزه‌ی دانشی در راستای فهم متن در قرآن کریم و متن‌های روایتی و ادبی
●	-	-	۶. فهم بهتر متون ادب فارسی که حاوی واژه‌ها و عبارات عربی هستند
●	-	-	۷. توانایی استفاده از فرهنگ‌های لغت عربی بر اساس ریشه‌ی کلمات
●	-	-	۸. توانایی استفاده از جملات و تعابیر ضروری به زبان عربی و نیز برگرداندن جملات ساده به زبان عربی

پایه سوم متوسطه	پایه دوم متوسطه	پایه اول متوسطه	ج: حوزه‌ی نگرشی
-	●	●	۱. تقویت و تثبیت نگرش مثبت به زبان قرآن و کاربردی بودن آن
-	●	●	۲. تقویت و استمرار انس با قرآن کریم و بهره‌گیری از آن به وسیله استفاده از آموخته‌های زبانی و انطباق آن‌ها در متون دینی
-	●	●	۳. زدودن ذهنیت منفی نسبت به سخت بودن و یا دشوار بودن یادگیری زبان عربی
●	●	●	۴. تقویت انگیزه دانش‌آموزان به کسب ارزش‌های دینی از طریق انتخاب محتوا و آموزش مبتنی بر نظام تعلیم و تربیت اسلامی
●	●	●	۵. تقویت نگرش دانش‌آموزان نسبت به زبان عربی به وسیله بیان جایگاه و نقش زبان عربی در تمدن اسلامی و پیوند آن با زبان فارسی
●	-	-	۶. تقویت باور دانش‌آموزان نسبت به توانایی در فهم و ترجمه‌ی آیات قرآن کریم و متون فرهنگ از طریق کسب آموخته‌های زبانی جدید
●	-	-	۷. تقویت باور دانش‌آموزان مبنی بر این‌که آموزش زبان عربی می‌تواند به آشنایی بیشتر آن‌ها با معارف و فضائل اخلاقی منتهی شود

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های دانش‌افزایی عربی برای معلمان

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					معلمان را با پیشینه‌ی زبان و ادبیات عرب آشنا می‌کند.	۱
					به اهمیت زبان عربی به عنوان یک زبان ارتباطی بین مسلمانان توجه کرده است.	۲
					نقش زبان عربی را در یادگیری موضوعات دینی و آشنایی با پیشینه علمی و فرهنگی مسلمانان روشن کرده است.	۳
					معلمان را با مسائل صرف و نحو در زبان عربی و قواعد آن آشنا می‌کند.	۴
					به نیازهای علمی معلمان عربی برای آموزش مؤثرتر زبان عربی به دانش‌آموزان توجه کرده است.	۵
					معلمان را با سبک‌ها و نوشته‌های عربی در ادبیات جدید و معاصر زبان عربی آشنا می‌کند.	۶
					محتوا از دقت و انسجام علمی لازم برخوردار است.	۷
					محتوای کتاب به روز است و از صحت علمی برخوردار است.	۸
					محتوای کتاب علاقه معلم را به مطالعه بیش‌تر زبان عربی افزایش می‌دهد.	۹
						جمع
						جمع کل

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های آموزشی در زمینه‌ی روش‌های آموزش زبان عربی برای معلمان

نام کتاب: _____ ناشر: _____ کد: _____

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					معلمان عربی را با رویکردهای مختلف در آموزش زبان عربی آشنا می‌کند.	۱
					روش‌های جدید و مؤثری را در آموزش زبان عربی پیشنهاد می‌کند.	۲
					به تقویت مهارت‌های زبانی با توجه به اهداف برنامه‌ی زبان عربی توجه کرده است (خواندن، نوشتن، صحبت کردن و شنیدن).	۳
					به اصول و قواعد مطرح در روانشناسی رشد در زمینه‌ی آموزش زبان‌ها توجه کرده است.	۴
					نحوه‌ی تدریس اصول و قواعد زبان عربی را به شیوه‌های نو و مؤثر مطرح کرده است.	۵
					روش‌های مطرح شده از نظر علمی معتبر و کارآمد است.	۶
					کتاب از نظم منطقی برخوردار است.	۷
					اطلاعات سودمند و جدیدی را در اختیار معلمان زبان عربی قرار می‌دهد.	۸
					محتوای کتاب معلم را در جهت حل مشکلات یادگیری دانش‌آموزان در درس عربی کمک می‌کند.	۹
						جمع
						جمع کل

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های راهنمای معلم در تدریس آموزش زبان عربی

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					اهمیت آموزش زبان عربی را برای معلمان در ابعاد مختلف روشن کرده است.	۱
					معلمان را با رویکردهای برنامه‌ی درسی در آموزش زبان عربی آشنا می‌کند.	۲
					معلمان را با اهداف کلی برنامه‌ی آموزش زبان عربی و رئوس کلی مطالب در دوره‌ی تحصیلی آشنا می‌کند.	۳
					معلمان را با عناصر برنامه‌ی درسی زبان عربی (اهداف، محتوا، روش‌های خاص و شیوه‌های ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران) آشنا می‌کند.	۴
					روش‌های مطرح شده زمینه‌ی مشارکت دانش‌آموز را در فرایند یادگیری فراهم می‌آورد.	۵
					معلمان را با نحوه‌ی تدریس مفاهیم دروس مختلف به روش‌های فعال آشنا می‌کند.	۶
					روش‌های پیشنهادی اهداف برنامه و مهارت‌های زبانی را تقویت می‌کند.	۷
					معلمان را به نحوه‌ی ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران در درس عربی با توجه به اهداف و رئوس جزئی محتوای دروس آشنا می‌کند.	۸
					توانمندی معلمان را در طراحی درس افزایش می‌دهد.	۹
					معلم را در ساخت و استفاده از ابزارهای کمک آموزشی در آموزش زبان عربی راهنمایی می‌کند.	۱۰
					پیشنهادهایی برای یادگیری بهتر درس عربی توسط دانش‌آموزان در اختیار معلم قرار می‌دهد.	۱۱
					پیشنهادهایی برای معلم در جهت خواندن صحیح متون عربی و درک معانی آن در اختیار معلم قرار می‌دهد.	۱۲
					اطلاعات تکمیلی در زمینه‌ی آموزش زبان عربی در اختیار معلمان قرار می‌دهد.	۱۳
						جمع
						جمع کل

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های ارزشیابی و سنجش پیشرفت تحصیلی در درس عربی برای معلم

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					معلم‌ان را با مفهوم ارزشیابی و اصول آن آشنا می‌کند.	۱
					شیوه‌ها و ابزارهای ارزشیابی مطرح شده در برنامه با معیارهای مطرح شده در راهنمای برنامه‌ی درسی منطبق است.	۲
					آزمون‌های مطرح شده ضمن تنوع، با اهداف مصوب برنامه‌ی آموزشی عربی منطبق است.	۳
					در ارزشیابی به انواع مهارت‌های زبانی توجه کرده است.	۴
					نوآوری در طراحی آزمون‌ها دیده می‌شود.	۵
					بازمبندی نمره هر مبحث از برنامه را با توجه به اهمیت هر بخش و آخرین دستورالعمل مصوب پیشنهاد کرده است.	۶
					سوالات از ساده به مشکل طراحی شده است.	۷
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های آموزشی ویژه‌ی دانش‌آموزان

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					دانش‌آموزان را با ارزش‌های دینی، فرهنگی و کاربردی زبان عربی آشنا می‌کند.	۱
					دانش‌آموزان را با تحول زبان عربی در دوران پس از انقلاب اسلامی تا حال حاضر به نحو مختصر و موجز آشنا می‌کند.	۲
					به تفاوت زبان عربی رایج در متون دینی و محاوره‌ای حال حاضر در کشورهای عربی توجه کرده است و مثال‌هایی در این موارد را مطرح کرده است.	۳
					نمونه‌هایی از متن‌های کهن عربی و نثر جدید عربی را متناسب با سن مخاطب مطرح کرده است.	۴
					از واژگان پرکاربرد در قرآن، احادیث و متون دینی استفاده کرده است.	۵
					از واژگان مطرح شده در کتاب درسی استفاده کرده است.	۶
					دانش‌آموزان را با نحوه‌ی یادگیری زبان عربی آشنا می‌کند.	۷
					نمونه‌های مناسبی از نظم و نثر ساده، زبان عربی متناسب با اهداف برنامه‌ی درسی را مطرح کرده است.	۸
					محتوای تهیه شده متناسب با دانش‌آموز است.	۹
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های پرورش مهارت‌های زبانی برای دانش‌آموز

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					ابعاد مهارت‌های زبانی را تشریح کرده است.	۱
					روش‌های نیل به اهداف هر مهارت را به نحو مؤثر و منطبق با اصول زبان‌آموزی مطرح کرده است.	۲
					دانش‌آموزان را با نحوه‌ی یادگیری زبان عربی به شیوه‌ی خودآموز آشنا می‌کند.	۳
					دانش‌آموزان را با نحوه‌ی تلفظ لغات و خواندن جملات ساده آشنا می‌کند.	۴
					نمونه‌هایی از آیات و احادیث را متناسب با سن مخاطب برای ترجمه به زبان فارسی و یا بالعکس مطرح کرده است.	۵
					نمونه‌هایی از جملات محاوره‌ای در زبان عربی رایج در کشورهای عربی مطرح کرده است.	۶
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های کار و تمرین فعالیت‌های دانش‌آموزی

نام کتاب: _____ ناشر: _____ کد: _____

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					اهداف تفصیلی برنامه درس عربی در پایه‌ی مربوطه را مطرح کرده است.	۱
					فعالیت‌ها و تمرین‌ها در راستای اهداف برنامه مطرح شده است.	۲
					از آیات قرآنی و احادیث پیامبر و معصومین (ع) به نحو مطلوب استفاده کرده است.	۳
					فعالیت‌ها و تمرین‌ها از تنوع لازم برخوردار است.	۴
					تمرین‌ها دارای درجات مختلفی از سادگی و پیچیدگی است.	۵
					از بازی برای آموزش مفاهیم استفاده کرده است.	۶
					از تصاویر و نقاشی‌های آموزشی استفاده کرده است.	۷
					فعالیت‌ها و تمرین‌ها زمینه‌ی لازم را برای تفکر در پیدا کردن پاسخ سؤالات فراهم می‌کند.	۸
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های سنجش و ارزشیابی دانش‌آموز در درس عربی

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					آزمون‌ها از تنوع لازم برخوردار است.	۱
					آزمون‌ها، در راستای اهداف مهارتی، دانشی و نگرش زبان عربی طرح شده است.	۲
					آزمون و اهداف متنوع و جزئی دروس مختلف را زیر پوشش قرار می‌دهد.	۳
					از آیات قرآنی و احادیث نبوی و معصومین برای درک مهارت‌های زبانی استفاده کرده است.	۴
					در طراحی آزمون‌ها به ارزشیابی از صرف و نحو و قواعد آموزش عربی در پایه مورد نظر توجه کرده است.	۵
					خلاقیت در طرح آزمون‌ها دیده می‌شود.	۶
					تلاش کرده است تا ارزش‌های دینی و اخلاقی را از طریق تمرین‌ها به بیان غیر مستقیم آموزش دهد.	۷
					آزمون‌ها دارای درجات مختلفی از سادگی تا دشواری هستند.	۸
						جمع
						جمع کل

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های مرجع برای دانش‌آموزان در درس عربی

کد:

ناشر:

نام کتاب:

ردیف	ویژگی‌ها	۵ بسیار زیاد	۴ زیاد	۳ متوسط	۲ کم	۱ بسیار کم
۱	دانش‌آموزان را با اهمیت عربی در بعد دینی و ارتباطی آشنا می‌کند.					
۲	از لغات پرکاربرد در برنامه‌های درسی قرآن و احادیث نبوی استفاده کرده است.					
۳	از آیات قرآنی و احادیث نبوی و معصومین استفاده کرده است.					
۴	دانش‌آموزان را با مسائل صرف و نحو عربی و متناسب با اهداف برنامه آشنا می‌کند.					
۵	محتوای تهیه شده به تقویت یادگیری برنامه درسی کمک می‌کند.					
۶	به کنجکاوی‌های دانش‌آموز درباره زبان عربی پاسخ می‌دهد.					
۷	به پرسش‌هایی که دانش‌آموز به هنگام مطالعه کتاب عربی با آن مواجه است پاسخ می‌دهد.					
۸	اطلاعات مدونی از نیازهای دانش‌آموز در درس عربی و در پایه و دوره مربوط ارائه می‌کند					
۹	علاقه‌ی مخاطب را به مطالعه‌ی درس عربی افزایش می‌دهد					
۱۰	با استفاده از نمونه‌های متناسب نظم و نثر متناسب با سن فراگیر، دانش‌آموز را با نقش زبان عربی در زندگی فردی آشنا می‌کند.					
۱۱	نمونه‌هایی جذاب مطرح کرده است که شوق مطالعه کتاب‌های عربی را در دانش‌آموزان مطرح می‌کند.					
۱۲	مطالب کتاب با زندگی مخاطب ارتباط دارد.					
جمع						
جمع کل						

مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی
می‌کوشد تا یافته‌های علمی کاربردی و دیدگاه‌های
صاحب‌نظران درباره‌ی سامان‌بخشی کتاب‌های
آموزشی را برای استفاده‌ی نویسندگان، ناشران و
سایر پدیدآورندگان کتاب‌های آموزشی ارائه کند.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی
دبیرخانه سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی